

Temat: Zarządzamy własnymi finansami

Scenariusz składa się z trzech bloków tematycznych. Do lekcji dołączone są materiały pomocnicze, spis ciekawych multimediów do wykorzystania na lekcjach oraz opisy dwóch dodatkowych zadań oraz dwóch mini-projektów (w załącznikach). Nauczyciel wybiera zagadnienia w zależności od poziomu trudności i możliwości czasowych.

Poziom nauczania:

III i IV etap edukacyjny (szkoły ponadpodstawowe)

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie, podstawy przedsiębiorczości, lekcja wychowawcza

Dodatkowe materiały:

Dodatkowe materiały stanowią dwie lekcje multimedialne pt. „Jak odłożyć pierwszy milion?” oraz „Jak wydawać, aby na wszystko starczyło?”, które mogą być użyte przez nauczyciela jako forma wprowadzenia do zajęć lub jako narzędzie, wokół którego prowadzone są zajęcia. Obie lekcje mogą być odtwarzane online (<http://tdo.edu.pl/lekcjeonline/>).

Cele lekcji:

Uczeń:

- dowiaduje się, czym jest oszczędzanie, poznaje najważniejsze powody, dla których powinniśmy oszczędzać;
- dowiaduje się, jak należy planować finanse osobiste;
- poznaje różne sposoby oszczędzania oraz dopasowuje je do osobistych potrzeb; uświadamia sobie korzyści i zagrożenia wynikające z zadłużania się; wykonuje matematyczne obliczenia dotyczące konkretnych sytuacji życiowych.

Treści nauczania – zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego (PPKO):

PPKO – wiedza o społeczeństwie (gimnazjum)

Uczeń:

25.2 podaje przykłady racjonalnego i nieracjonalnego gospodarowania;

stosuje zasady racjonalnego gospodarowania w odniesieniu do własnych zasobów (np. czasu, pieniędzy);

26.2 wymienia główne dochody i wydatki gospodarstwa domowego; układa jego budżet;

27.2 wyjaśnia, czym zajmują się: bank centralny, banki komercyjne, giełda papierów wartościowych;

27.3 wyszukuje i zestawia ze sobą oferty różnych banków (konta, lokaty, kredyty, fundusze inwestycyjne); wyjaśnia, na czym polega oszczędzanie i inwestowanie.

PPKO – podstawy przedsiębiorczości (liceum)

Uczeń:

3.2 wyjaśnia rolę, jaką w gospodarce pełnią instytucje rynkowe: bank centralny, banki komercyjne, giełda papierów wartościowych, fundusze inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne;

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

3.3 oblicza procent od kredytu i lokaty bankowej, ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie;

3.7 rozróżnia formy inwestowania kapitału i dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania;

3.8 oblicza przewidywany zysk z przykładowej inwestycji kapitałowej w krótkim i długim okresie;

3.10 analizuje oferty banków, funduszy inwestycyjnych, firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych.

Metody realizacji zajęć:

- rozmowa nauczająca, minidyskusja
- praca indywidualna, praca w parach i w grupach
- burza mózgów, mapa myśli
- praca z zasobami źródłowymi (lekcje online, multimedia, teksty pisane, film)

Czas realizacji:

2 godziny lekcyjne

Pojęcia: oszczędzanie, dochód, budżet, deficyt, nadwyżka, bank, lokata, oprocentowanie zmienne i stałe, odsetki, kapitalizacja, procent składany, inflacja, tzw. podatek Belki, pożyczka, kredyt.

Materiały pomocnicze:

1. Lekcja multimedialna online „Jak wydawać, aby na wszystko starczyło” (dostępna na stronie www.tdo.edu.pl) lub Karta pracy nr 1 - „Budżet rodzinny”.
2. Materiał pomocniczy nr 1: „Lokata”
3. Lekcja multimedialna online „Jak odłożyć pierwszy milion” (dostępna na stronie www.tdo.edu.pl)
4. Karta pracy nr 2 - „Obliczamy odsetki z różnych lokat”
5. Karta pracy nr 3 - „Ile zapłacę za mój tablet?”
6. Prezentacje multimedialne oraz filmy ze strony www.tdo.edu.pl

Załączniki:

1. Opis zadania: Inflacja w domu i zagrodzie
2. Opis zadania: Odkładamy na koncie oszczędnościowym
3. Opis mini-projektu: Zareklamuj konto
4. Opis mini-projektu: Finanse bez tajemnic

Co potrzebujemy?

- skserowane karty pracy dla uczniów,
- kilkanaście samoprzylepnych karteczek,
- tablica lub flipchart, mazaki,
- projektor lub tablica interaktywna, komputery, dostęp do internetu (zalecany).

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

Przebieg zajęć:

1. Przedstaw temat i cele lekcji. Wyjaśnij, że poświęcicie zajęcia tematyce zarządzania własnymi środkami finansowymi i oszczędzania pieniędzy oraz związanym z tym zagadnieniom.

Blok tematyczny nr 1 - Planujemy nasze osobiste finanse

2. Zapytaj uczniów, jak rozumieją pojęcie **oszczędzanie**? Z czym im się kojarzy? Poleć, by na kolorowych kartkach zapisywali hasłowo skojarzenia, a następnie przyklejali je do tablicy lub flipchartu, na którym w środku zapisz drukowanymi literami OSZCZĘDZANIE. Gdy pomysły uczniom się wyczerpią, poproś, by w parach spróbowali ułożyć (i zapisać) definicję pojęcia „oszczędności”. Po 2 minutach poproś kilka dwójek o odczytanie swoich definicji. Wyjaśnij wątpliwości, skoryguj błędy, podaj pełną definicję (**oszczędności**). To różnica między **dochodami** (wyjaśnij, jeśli to konieczne, pojęcie i zberz z uczniami przykłady *np. pensja, kieszonkowe, dochody z inwestycji, zasiłki, premie, emerytura, renta, spadki, wygrane losowe*) a bieżącymi **wydatkami**. Warto podkreślać, że oszczędzanie nie musi oznaczać wyrzeczeń, zawsze jednak powinno zakładać systematyczność i konsekwencję w postępowaniu.

Oszczędności jest to ta część naszych dochodów, która pozostaje do dyspozycji po dokonaniu wszelkich zakupów i uregulowaniu wszystkich rachunków, czyli kwota pieniędzy odłożona na realizację przyszłych celów.

Dochód jest to wyrażona w kwocie pieniędzy różnica pomiędzy naszymi wpływami finansowymi (przychodami) z wszystkich możliwych źródeł a kosztami, jakie ponieśliśmy, aby je uzyskać (np. podatkami – wówczas mówimy o kwocie dochodu netto).

3. Zapytaj teraz uczniów, dlaczego ludzie oszczędzają? Dopilnuj, aby wśród odpowiedzi pojawiły się możliwie wszystkie powody (*m.in. nieprzewidziane wydatki, większe zakupy, utrata pracy, zmniejszenie dochodów, choroba, emerytura*). Na koniec zapytaj, czy ich zdaniem oszczędzanie jest łatwe? Czy można zaoszczędzić milion złotych? Pozwól na krótkie swobodne wypowiedzi, a następnie uruchom **lekcję multimedialną „Jak odłożyć pierwszy milion?”**, która opowiada historię pewnego oszczędzania. Na koniec poinformuj uczniów, że sami mogą sprawdzić swoje siły w **grze internetowej „Pierwszy milion”** (www.1milion.edu.pl), w której zadaniem graczy jest właśnie takie zarządzanie własnymi finansami, aby zaoszczędzić milion złotych przed emeryturą.

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

4. Po krótkiej rozmowie podsumuj, że choć oszczędzanie nie zawsze jest proste, to przy przestrzeganiu pewnych zasad – jest możliwe dla każdego. Wyjaśnij, że pierwszym krokiem do sprawdzenia, ile i jak możemy zaoszczędzić, jest *zestawienie osobistych dochodów i wydatków, czyli stworzenie budżetu (planu finansowego)*. **Podkreśl, że odpowiednio i racjonalnie** zarządzać można jedynie tym, co zostało wcześniej zaplanowane. Zapowiedz, że zadanie, które wkrótce wykonają, będzie właśnie takim planowaniem osobistego (rodzinnego) budżetu.

***Budżet** – zestawienie wszystkich dochodów i wydatków w określonym czasie (np. miesięczny, roczny). Pojęcie to wiąże się z planowaniem finansowym i jest pomocnym narzędziem określającym, na jakie wydatki możemy sobie pozwolić biorąc pod uwagę aktualne i przyszłe źródła dochodów. Budżet tworzony jest zarówno na potrzeby pojedynczych osób, całej rodziny, jak i przedsiębiorstw, gmin czy państwa.*

5. Jak wydawać, aby na wszystko starczyło?

Opcja 1 (z komputerem i ew. dostępem do internetu). Uruchom **lekcję multimedialną „Jak wydawać, aby na wszystko starczyło”**. Poinformuj uczniów, że jest ona dostępna online na www.tdo.edu.pl. Po obejrzeniu prezentacji rozwiąż zadania interaktywne osadzone w lekcji.

Opcja 2 (bez komputera i lekcji multimedialnej) Poproś uczniów, by dobrali się w pary. **Rozdaj im karty pracy nr 1 „Budżet rodzinny”**. Każda para otrzymuje tabelkę z miesięcznymi dochodami i wydatkami czteroosobowej rodziny. Ich zadaniem będzie zliczenie pozycji w dwóch kolumnach – dochody i wydatki. Przyda im się kalkulator lub - jeśli istnieje możliwość pracy przed komputerem – dostęp do arkusza kalkulacyjnego, a następnie sprawdzenie, w jakim stanie znajdują się finanse tej fikcyjnej rodziny. Zadanie zostało tak opracowane, aby po przeliczeniu okazało się, że wydatki miesięczne są wyższe niż dochody. Wprowadź na podstawie tej obserwacji pojęcie **deficytu**.

6. Zapisz na tablicy trzy wykresy:

dochody = wydatki (budżet zrównoważony)
dochody > wydatki (nadwyżka budżetowa)
dochody < wydatki (deficyt budżetowy)

Wyjaśnij każde z nowych pojęć.

***O budżecie zrównoważonym** mówimy, jeśli kwota wszystkich dochodów w danym okresie jest równa ponoszonym wydatkom. Oznacza to, że nasze wpływy finansowe i wydatki się równoważą.*

***O nadwyżce w budżecie domowym** mówimy, gdy po poniesieniu wszystkich wydatków pozostaje nam jeszcze pewna kwota pieniędzy, której nie wydaliśmy. Jeśli jej nie wydamy, lecz przeznaczymy na przyszłe wydatki, możemy ją określić mianem oszczędności.*

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

O deficycie budżetowym mówimy wówczas, gdy w danym okresie suma wydatków przewyższa kwotę osiągniętych w tym okresie dochodów. Deficyt może być groźnym zjawiskiem, jeśli nie uda nam się w kolejnych miesiącach zrównoważyć dochodów i wydatków (dochody = wydatki). Oznacza bowiem, że musimy finansować nasze zadłużenie z odłożonych wcześniej oszczędności lub zaciągać pożyczki na pokrycie deficytu. Zjawisko deficytu budżetowego w ujęciu globalnym (np. państwa) może prowadzić do poważnych kryzysów finansowych i trudności dla całego społeczeństwa. Przykładem tego może być obecna sytuacja społeczno-gospodarcza Grecji, w której władze od wielu lat zaciągały coraz większe długi na pokrycie wydatków publicznych, nie dbając o większe dochody państwa.

7. Następnie poproś uczniów, by w tych samych parach wykonali drugą część zadania: uczniowie najpierw tak planują budżet, by zrównoważyć wydatki i dochody; na koniec szukają sposobu na stworzenie nadwyżki. Na forum krótko porozmawiajcie o tym, w jaki sposób udało im się stworzyć budżet zrównoważony, a jak – osiągnąć nadwyżkę. Zadawaj w czasie rozmowy pytania pomocnicze:

- Z jakich wydatków było im zrezygnować najłatwiej?
- Z jakich – najtrudniej?
- Z których nie mogli w ogóle zrezygnować i dlaczego?
- Co kierowało ich decyzjami?
- Czy były między nimi różnice zdań?

Podsumuj ich pracę zachęcając, by podobne zadanie wykonali w domu z rodzicami, aby byli bardziej świadomi sytuacji finansowej swojej rodziny. Podkreśl raz jeszcze, jak ważne jest planowanie budżetu domowego w taki sposób, aby był zrównoważony, żeby nie pojawiał się w nim deficyt, czyli zadłużenie.

❖ Propozycja zadania: INFLACJA W DOMU I ZAGRODZIE

Cel zadania: wytłumaczenie pojęcia inflacji i związanych z nią zależności na rynku usług, rolnictwa i produkcji. Liczenie wysokości inflacji na przestrzeni 3 lat i zmian cen w koszyku towarów. Opis zadania w **Załączniku nr 1**.

Blok tematyczny nr 2 - Chcę oszczędzać, ale jak to zrobić?

8. Jeśli masz dostęp do internetu i projektora, zaprezentuj uczniom pięciominutową prezentację multimedialną pt. „Lokata – kiedy mi się to opłaca?” z portalu www.tdo.edu.pl, w zakładce Multimedia/prezentacje (<http://tdo.edu.pl/prezentacje/?fid=4>). Możesz też rozdać uczniom **materiał pomocniczy nr 1** pt. „Lokata”. Poproś uczniów, by w trakcie oglądania prezentacji lub czytania tekstu źródłowego zapisywali nowe pojęcia. Następnie spróbujcie sformułować wspólnie definicję **lokaty bankowej**- zapisz uczniowską definicję na tablicy. Na razie nie podawaj definicji używanej w ekonomii

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

***Lokata bankowa** polega na zdeponowaniu w banku pewnej sumy pieniędzy na określony z góry czas. Po jego upływie bank zwraca nam pełną sumę powiększoną o odsetki.*

***Oprocentowanie** (inaczej stopa procentowa) jest po prostu ceną. Płaci się nią za pożyczanie od instytucji finansowej kapitału na określony czas. Koszt ten zazwyczaj liczony jest jako procent od całej pożyczanej kwoty i mierzony jest w ujęciu rocznym (np. 5%, 10%, 20% itp.). Z kolei dla banku – taką ceną będzie zapłata odsetek za pieniądze złożone na lokacie lub rachunku oszczędnościowym. W tym wypadku to bank ustala, jakie oprocentowanie jest w stanie nam zaoferować za wkład finansowy (może ono być zmienne lub stałe) i niewiele przewyższające poziom inflacji).*

Na tablicy zapiszcie też wszystkie nowe pojęcia: **oprocentowanie zmienne** (bank zmienia je w trakcie trwania lokaty, w zależności od wysokości stóp procentowych) i **stałe** (niezmienne przez cały czas trwania lokaty), **kapitalizacja** (dopisywanie odsetek do kapitału zgromadzonego na lokacie), **inflacja** (trwały wzrost ogólnego poziomu cen w gospodarce), **podatek od dochodów kapitałowych, czyli tzw. podatek Belki** (19% od dochodów kapitałowych, w tym od lokat bankowych). Wyjaśnij je, odwołując się do przykładów. Możesz też poprosić uczniów o odczytanie definicji tych pojęć ze słownika ekonomicznego (jeśli w klasie jest dostęp do internetu i komputerów), np. na portalu ZrozumFinanse.pl

http://zrozumfinanse.pl/poland/portal/slownik/slownik_115.htm

9. Wytlumacz uczniom, że banki, aby przyciągnąć klientów, przygotowują wiele rodzajów lokat, doliczając do ulokowanych przez nas pieniędzy różny procent zysków, tzw. **odsetki** (jest to cena pożyczania pieniądza albo inaczej koszt, jaki ponosi bank, by pozyskać od nas pieniądze). Zwróć uwagę uczniów, że lokata z naszego punktu widzenia to forma oszczędności, ale z punktu widzenia banku to pożyczka, której udzielamy bankowi w zamian za odsetki - bank potrzebuje środków finansowych, aby udzielać kredytów, gdyż na nich banki zarabiają najwięcej. Najistotniejsze przy wyborze lokaty jest dla nas informacja o rzeczywistym oprocentowaniu, czyli naszym zysku, to znaczy, ile bank może nam zapłacić za złożone u niego pieniądze. Należy pamiętać, że zazwyczaj wysokość oprocentowania jest podawana w skali roku (12 miesięcy), co ma znaczenie przy obliczaniu wysokości odsetek, które otrzymamy.

10. Podziel uczniów na kilkuosobowe zespoły. Rozdaj **kartę pracy nr 2** „Obliczamy odsetki z różnych lokat”. Ich zadanie będzie polegało na wyborze najbardziej opłacalnej lokaty, to znaczy takiej, która przyniesie największe zyski w skali roku. Warto zacząć rozwiązywanie zadania od wytłumaczenia, w jaki sposób banki **naliczają odsetki**. Banki zazwyczaj podają oprocentowanie lokat w stosunku rocznym. Dla przykładu powiedzmy, że bank proponuje lokatę półroczną oprocentowaną na 5%. Jaki będzie zysk po wpłaceniu na nią 1000 zł? Pięć procent od 1000 zł to 50 zł. Teraz jednak trzeba podzielić tę kwotę proporcjonalnie do czasu trwania lokaty. Skoro czas lokaty to połowa roku (6 miesięcy), to zysk wyniesie

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

połowę odsetek przypadających na okres pełnego roku, czyli 25 zł. Jeśli lokata trwa np. tydzień, to zysk obliczany w stosunku rocznym trzeba podzielić przez 52, jeśli to jest lokata miesięczna to przez 12 itd.

Odsetki z lokaty mogą być wypłacane na wskazany rachunek bankowy (wówczas stanowią dodatkową kwotę, którą mamy do dyspozycji w domowym budżecie) lub kapitalizowane (wówczas pozostają na lokacie). Warto uświadomić uczniom, że najbardziej opłacalne są lokaty często **kapitalizowane**.

***Kapitalizacja odsetek** to inaczej dopisywanie odsetek do kapitału. Ma ona duże znaczenie dla naszego oszczędzania. Im częściej będą dopisywane odsetki do kapitału naszej lokaty, tym więcej będziemy zarabiać na odsetkach. Rosnąc bowiem będzie podstawa (czyli kapitał), od której liczone są odsetki:*

$$(1000 + X) * Y\% > 1000 * Y\%,$$

gdzie 1000 to nasza przykładowa lokata, X to kwota odsetek dopisanych do lokaty, zaś Y jest stopą procentową (oprocentowaniem) lokaty.

11. W trakcie pracy w grupach podchodź do każdego zespołu i wyjaśnij na bieżąco pojawiające się wątpliwości. Po wykonaniu zadania zwróć uczniom uwagę, że mieli do czynienia z lokatami z **procentem składanym**. Wyjaśnij uczniom to pojęcie.

***Procent składany** jest takim sposobem oprocentowania wkładu pieniężnego, w którym odsetki są doliczane do wkładu (podlegają **kapitalizacji**) i procentują wraz z nim w okresie następnym. Jest to jeden z najbardziej korzystnych sposobów oszczędzania (patrz **kapitalizacja odsetek**), gdyż w każdym kolejnym okresie lokaty, przy tym samym oprocentowaniu, będziemy uzyskiwać więcej odsetek z odłożonego kapitału niż w przypadku lokaty, gdzie kwota kapitału byłaby ciągle taka sama.*

12. Na zakończenie tego zadania zapytaj uczniów, co sądzą o takim sposobie oszczędzania, jakim jest lokata? Czy znają jakieś **inne formy inwestowania pieniędzy** (zakup obligacji, kupno akcje na giełdzie papierów wartościowych, zakup walut obcych lub złota, inwestowanie w dzieła sztuki itp.). Wymieniane przez uczniów formy oszczędzania zapisuj na tablicy. Możesz zapytać, z których najczęściej – ich zdaniem – ludzie korzystają? Dlaczego?

❖ Propozycja zadania: ODKŁADAMY NA KONCIE OSZCZĘDNOŚCIOWYM

Cel zadania: przybliżenie uczniom zagadnień związanych z zakładaniem i korzystaniem z konta bankowego oraz oszczędnościowego. Poszukiwanie najkorzystniejszej oferty. Rozwijanie świadomości finansowej w zakresie oszczędzania. Opis zadania w **Załączniku nr 2**.

❖ Mini-projekt: ZAREKLAMUJ KONTO!

Ta propozycja zawiera w sobie możliwość kontynuacji zajęć w czasie pozalekcyjnym. Działania

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

podjęte przez uczniów w zadaniu o koncie oszczędnościowym są wstępem do wykonania mini-projektu: ZAREKLAMUJ KONTO! Swoją wiedzę na temat kont bankowych uczniowie przedstawić mają w jak najbardziej zwięzłej, impresywnej, a jednocześnie atrakcyjnej wizualnie formie, aby osiągnąć cel „reklamy”: jako filmik, fotokast, podkast, ulotka, plakat. Celem byłoby utrwalenie zdobytej wiedzy przez uczniów tworzących projekt, ale również „sprzedanie” jej rówieśnikom. Opis mini-projektu w **Załączniku nr 3**.

Blok tematyczny nr 3 – Zadłużanie z głową

13. Powiedz uczniom, że czasem brakuje nam pieniędzy na większe lub nieplanowane wydatki albo na inwestycje. Potrzebujemy wtedy pożyczyć pieniądze – od rodziny lub z banku. Upewnij się, że rozumieją pojęcie **kredytu**. Podziel tablicę na dwie kolumny - poproś uczniów o krótkie wypowiedzi – z czym kojarzy im się słowo kredyt? Poproś, by wypisali w lewej kolumnie plusy zadłużania się, w prawej – minusy. Do plusów można zaliczyć np. *możliwość zakupu droższych produktów, jak mieszkanie, lodówka czy samochód, możliwość sfinansowania ważnych celów – np. pieniądze na naukę, rozwój przedsiębiorstwa, inne inwestycje*; do minusów – *konieczność ponoszenia wyższych wydatków związanych ze spłatą kapitału kredytu wraz z odsetkami, zagrożenie wpadnięciem w pętlę zadłużenia (gdy bierzemy kredyty na spłatę wcześniejszych zobowiązań), stres wywołany obciążeniami finansowymi itp.*

Zawierając umowę kredytu kredytodawca (bank, instytucja finansowa) przekazuje określoną kwotę pieniężną kredytobiorcy (osobie fizycznej lub prawnej), zaś ten zobowiązuje się do spłaty w ustalonym czasie pełnej kwoty kredytu wraz z odsetkami z tytułu korzystania z oddanego mu do dyspozycji kapitału. Strony umowy kredytowej mają dość dużą swobodę kształtowania warunków umowy, na przykład dotyczących sposobu przekazywania transz kredytu, spłaty rat, naliczania odsetek, zmiany okresu kredytowania. Największymi kredytodawcami są banki, dla których udzielanie kredytów jest podstawową formą działalności. Warunkiem udzielenia kredytu jest pozytywna ocena zdolności kredytowej, tak osoby fizycznej, jak i prawnej, czyli zdolności danego podmiotu do pełnej spłaty kredytu bez znaczącego uszczerbku dla jego sytuacji finansowej.

14. Zaproponuj uczniom, by każdy indywidualnie rozwiązał zadanie (**karta pracy nr 4** - „Ile zapłacę za mój tablet?”). Załóżmy, że cena tabletu wynosi 2800 zł, a miesięczna rata (jest ich 40) to - po dodaniu odsetek - 84 zł. Koszt całkowity tabletu wyniesie 3 360 zł, czyli o 560 zł więcej. Porozmawiaj z uczniami, czy zdecydowaliby się na taką formę zakupu? Czy mają jakiś inny pomysł na uzbieranie kwoty potrzebnej na zakup sprzętu (np. kupią go za gotówkę, którą zarobią dzięki pracy lub będą odkładać swoje kieszonkowe i w ten sposób uzbierają potrzebną sumę?).

15. Uświadom uczniom, że decyzje związane z zadłużaniem się (czy to z braniem pożyczek, kredytów czy robieniem zakupów na raty) należy podejmować bardzo rozważnie. Trzeba pamiętać, że zadłużanie się wiąże się z wzięciem na siebie zobowiązania spłaty, czasem z dodatkowymi odsetkami. Zawsze więc warto zadać sobie pytanie, czy stać mnie na kredyt? Czy, jak szybko i z jakich środków go spłacę?

❖ Propozycja mini-projektu: FINANSE BEZ TAJEMNIC

Drugim zadaniem (miniprojektem), który można zrealizować z uczniami w ramach TdO 2012, jest opracowanie i przeprowadzenie przez nich kampanii informacyjnej skierowanej do ich rówieśników w dowolnej formie na jeden z trzech tematów poruszanych na zajęciach:

1. Planujemy nasze osobiste finanse (Jak zaplanować nasze finanse?)
2. Chcę oszczędzać, ale jak to zrobić?
3. Zadłużanie się z głową.

Uczniowie mogą zorganizować kampanię plakatową, poprowadzić zajęcia z młodszymi uczniami, przeprowadzić konkurs na hasło lub logo związane z wybranym tematem, prowadzić bloga na temat oszczędzania, zrobić reportaż o mądrym zadłużaniu się, wyemitować audycje w szkolnym radiowęźle itp. Opis mini-projektu w **Załączniku nr 4**.

16. Na zakończenie lekcji poproś uczniów, by usiedli w kręgu i podzielili się refleksją: czego nowego dowiedzieli się podczas lekcji i co chcieliby przekazać np. swoim rodzicom lub rodzeństwu? Którą z poruszonych kwestii uznają za najbardziej przydatną w codziennym życiu? O czym chcieliby dowiedzieć się więcej?

MATERIAŁY POMOCNICZE:

Karta pracy nr 1 – „Budżet rodzinny”

Tabela zestawia dochody i wydatki miesięczne czteroosobowej rodziny. Zliczcie osobno dochody i wydatki i sprawdźcie, w jakim stanie jest rodzinny budżet.

Opłata za ogrzewanie mieszkania	160 zł	Płyta z muzyką	37 zł
Czynsz za mieszkanie	440 zł	Książka historyczna	95 zł
Opłata z wodę	95 zł	Prezent urodzinowy dla babci	120 zł
Benzyna i utrzymanie samochodu	580 zł	Opłata za gaz	73 zł
Żywność i napoje	1300 zł	Raty za telewizor	190 zł
Bilety autobusowe	145 zł	Raty za komputer	280 zł
Opłata za internet	60 zł	Opłata za telefony	180 zł
Wizyta u dentysty	80 zł	Kosmetyki	130 zł
Wizyta w muzeum	30 zł	Opłata za kurs niemieckiego	200 zł
Wizyta u fryzjera	50 zł	Bilety do kina	84 zł
Buty sportowe dla syna	200 zł	Lekarstwa dla mamy	85 zł
Kurtka dla córki	250 zł	Nowe biurko dla taty	450 zł
Obiad w restauracji	85 zł	Sukienka dla mamy	180 zł
Opłata za elektryczność	160 zł	Gra komputerowa dla syna	100 zł
Obóz jeździecki córki	1950 zł	Zakupy w papirniczym	48 zł
Zakup blendera	92 zł	Weekend na Mazurach	460 zł
DOCHODY:			
Wynagrodzenie taty	3670 zł	Wynagrodzenie mamy	2500 zł
Premia taty	200 zł	Prezent od babci	50 zł

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

Ułóżcie budżet dla rodziny, aby:

- był zrównoważony (wydatki równały się dochodom)
- zostały oszczędności (nadwyżka budżetowa), która starczyłaby na wspólne wakacje nad morzem – 3000 zł

Notatki:

2. Materiał pomocniczy nr 1 – „Lokata”

Nie trzymaj wolnej gotówki w domu. Lepiej jest zawsze wpłacić ją na lokatę.

Inwestycja finansowa polegająca na powierzeniu środków finansowych bankowi przez inwestora na pewien okres, w którym świadomie rezygnuje on z dysponowania swoimi pieniędzmi jest nazywana lokatą bankową lub depozytem bankowym. Pozyskane pieniądze z depozytów bank przeznacza na finansowanie udzielonych pożyczek. W związku z tym ulokowanie przez nas w banku pieniędzy na lokacie ma dla banku cenę, którą jest oprocentowanie lokaty.

Oprocentowanie zmienne jest?

Wybierając lokatę, zwróć uwagę na jej rzeczywiste oprocentowanie. Często to podawane w materiałach promocyjnych różni się od faktycznego. Zależy ono bowiem od czasu trwania lokaty. Zawsze pytaj o rzeczywiste oprocentowanie w terminie, na który zakładasz lokatę. Pozwoli Ci to oszacować wysokość ewentualnego zysku.

Kapitalizacja odsetek

Kapitalizacja odsetek to nic innego jak dopisywanie odsetek do kwoty lokaty inwestora, co w efekcie powoduje zwiększenie kapitału, od którego w następnym okresie umownym lokaty będą naliczane odsetki. Zwracaj uwagę, w jakich okresach kapitalizowane są odsetki (codziennie, co miesiąc, kwartał, rok). W przypadku lokat im częściej, tym korzystniej dla oszczędzającego. Warto zyski z odsetek dołączać do oszczędzanej kwoty, a nie „przejadać”.

Pamiętajmy też, że od zysków z lokaty będziemy musieli zapłacić 19 % podatek od zysków kapitałowych (zwany podatkiem Belki). Podatek ten jest pobierany i odprowadzany do urzędu skarbowego przez bank na etapie kapitalizacji odsetek.

Uwaga – termin!

Pamiętaj, że lokata terminowa rządzi się swoimi prawami. Wypłata odsetek przed upłynięciem terminu, na jaki lokata została założona, jest zabiegiem obwarowanym różnymi ograniczeniami, zwykle utratą przynajmniej części lub całości ustalonych odsetek.

Inflacja groźna dla oszczędności

Zyski z lokat powinny rekompensować ubytek siły nabywczej pieniędzy powstałego w efekcie występowania w gospodarce zjawiska inflacji. Stąd tak ważne jest, żeby wybrać odpowiedni horyzont czasowy trwania lokaty. Im dłuższy okres, na jaki jesteśmy skłonni ulokować pieniądze, tym większa jest szansa, że zyski z lokaty przewyższą koszty inflacji. Z reguły banki ustalają oprocentowanie lokat

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

trochę powyżej poziomu inflacji, dzięki czemu przyrost naszych oszczędności będzie pokrywał potencjalną stratę na wartości pieniądza.

Jajka w różnych koszykach

Zawsze pamiętaj o zasadzie, by dywersyfikować (różnicować) źródła inwestycji, których dokonujesz (finansiści mówią: nie wkładaj wszystkich jaj do jednego koszyka). Pozwoli Ci to zmniejszyć ryzyko utraty części środków.

Uwaga – promocje!

Warto pamiętać, że w zależności od ogólnej sytuacji gospodarczej, banki będą miały mniejsze lub większe kłopoty z pozyskiwaniem kapitału, który potrzebują na swoją działalność kredytową. Dlatego lokaty, tak jak większość towarów i usług na rynku, również objęte są promocjami. Mogą one polegać na przykład na dużo wyższym oprocentowaniu lokaty w określonym przez bank okresie. Rozmawiając z bankiem o lokatach, zawsze warto zapytać, czy nie mają takich „promocyjnych” lokat.

Negocjuj wysokość oprocentowania

Należy również pamiętać, że oszczędzanie 1000 złotych na lokacie dla banku ma inną wartość niż oszczędzanie 100 000 złotych na lokacie. W zależności od wysokości środków wpłaconych na lokatę, bank może zaproponować wyższe oprocentowanie. Zazwyczaj informację o tym możemy znaleźć w regulaminie banku, ale niekiedy warto też o to zapytać, zwłaszcza gdy podejmujemy decyzje o ulokowaniu większych kwot rodzinnych oszczędności.

3. Karta pracy nr 2 - „Obliczamy odsetki z różnych lokat”

Zamierzasz ulokować w banku na okres jednego roku 10 000 zł, które odziedziczyła(e)ś w spadku. Porównaj trzy oferty. O twoim wyborze powinna zdecydować wartość odsetek, jakie zyskasz po roku oszczędzania, przy założeniu, że uzyskane w tym okresie odsetki będą powiększały kwotę lokaty. Uwaga, oprocentowanie lokat podano w skali roku. Aby obliczyć odsetki kwartalne, należy pamiętać, że stanowią one trzy dwunaste, czyli $\frac{1}{4}$ wysokości odsetek obliczonych w skali roku. Z kolei wartość odsetek po pół roku oszczędzania stanowić będzie połowę odsetek uzyskanych w ciągu rocznego okresu oszczędzania.

Obliczenia zapiszcie w tabelach.

Dla uproszczenia pomijamy podatek od zysków kapitałowych, który wynosi 19%.

I oferta:

oprocentowanie: 4% w skali roku

długość lokaty: 3 miesiące

kapitalizacja: na koniec okresu oszczędzania

typ: lokata odnawialna

Okres oszczędzania	Kapitał (początkowy + odsetki)	Oprocentowanie pełne (4% w skali roku)	Oprocentowanie kwartalne (4% / 4 = 1%)	Zarobione odsetki
I kwartał				
II kwartał				
III kwartał				
IV kwartał				
Po roku			Razem:	

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

II oferta:

oprocentowanie: 4% w skali roku

długość lokaty: 6 miesięcy

kapitalizacja: co miesiąc

typ: lokata odnawialna

Okres oszczędzania	Kapitał (początkowy + odsetki)	Oprocentowanie pełne (4% w skali roku)	Oprocentowanie miesięczne (4% x 1 mies / 12 mies.)	Zarobione odsetki
I miesiąc				
II miesiąc				
III miesiąc				
IV miesiąc				
V miesiąc				
VI miesiąc				
VII miesiąc				
VIII miesiąc				
IX miesiąc				
X miesiąc				
XI miesiąc				
XII miesiąc				
Po roku			Razem:	

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

III oferta:

oprocentowanie: 4% w skali roku

długość lokaty: 1 rok

kapitalizacja: na koniec okresu oszczędzania

typ: lokata terminowa

Okres oszczędzania	Kapitał (początkowy + odsetki)	Oprocentowanie pełne (4% w skali roku)	Oprocentowanie za okres 1 roku (4%)	Zarobione odsetki
Po roku				

ROZWIĄZANIE:

I oferta:

oprocentowanie: 4% w skali roku

długość lokaty: 3 miesiące

kapitalizacja: na koniec okresu oszczędzania

typ: lokata odnawialna

Okres oszczędzania	Kapitał (początkowy + odsetki)	Oprocentowanie pełne (4% w skali roku)	Oprocentowanie po kwartale (4% / 4 = 1%)	Zarobione odsetki
I kwartał	10 000	400	100	100
II kwartał	10 100	404	101	101
III kwartał	10 201	408,04	102,01	102,01
IV kwartał	10 303,01	412,12	103,03	103,03

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

Po roku		Razem:		406,04
---------	--	--------	--	--------

Odp. Odsetki po roku wyniosą 406,04 zł.

II oferta:

oprocentowanie: 4% w skali roku

długość lokaty: 6 miesięcy

kapitalizacja: co miesiąc

typ: lokata odnawialna

Uwaga! Zaokrąglanie kwoty groszy zgodnie z zasadą przyjętą przez organy podatkowe – cyfry 0-4 zaokrąglamy w dół, cyfry 5-9 zaokrąglamy w górę.

Okres oszczędzania	Kapitał (początkowy + odsetki)	Oprocentowanie pełne (4% w skali roku)	Oprocentowanie miesięczne (4% x 1 mies / 12 mies.)	Zarobione odsetki
I miesiąc	10 000	400	33,33	33,33
II miesiąc	10 033,33	401,33	33,44	66,77
III miesiąc	10 066,77	402,67	33,56	100,33
IV miesiąc	10 100,33	404,01	33,67	134,00
V miesiąc	10 134,00	405,36	33,78	167,78
VI miesiąc	10 167,78	406,71	33,89	201,67
VII miesiąc	10 201,67	408,07	34,00	235,67
VIII miesiąc	10 235,67	409,43	34,12	269,79
IX miesiąc	10 269,79	410,79	34,23	304,02
X miesiąc	10 304,02	412,16	34,35	338,37

Scenariusz zajęć – Tydzień dla Oszczędzania

XI miesiąc	10 338,37	413,53	34,46	372,83
XII miesiąc	10 372,83	414,91	34,58	407,41
Po roku		Razem:		407,41

Odp. Odsetki po roku wyniosą 407,41 zł

III oferta:

oprocentowanie: 4% w skali roku

długość lokaty: 1 rok

kapitalizacja: na koniec okresu oszczędzania

typ: lokata terminowa

Okres oszczędzania	Kapitał początkowy	Oprocentowanie pełne (4% w skali roku)	Oprocentowanie za okres 1 roku (4%)	Odsetki za okres
Po roku	10 000	400	400	400

Odp. Odsetki po roku wyniosą 400 zł.

Czyli, najkorzystniejsza lokata przy danym oprocentowaniu to taka, w której jest najczęstsza kapitalizacja odsetek.

4. Karta pracy nr 3 - „Ile zapłacę za mój tablet?”

Marzyłeś o tablecie, więc rodzice chcą ci go kupić w sklepie na raty, gdzie kosztuje on 2 800 zł.

Postawili jednak warunek – musisz ze swojego kieszonkowego co miesiąc spłacać połowę kwoty raty.

Przeczytaj informacje na ulotce ze sklepu i oblicz, czy zdecydował(a)byś się na zakup na raty. Policz:

- ile łącznie kosztować będzie tablet – cena powiększona o odsetki z rat;
- ile miesięcznie będziesz musiał dać rodzicom, aby dołożyć się do spłaty

Tylko teraz możesz kupić wymarzony sprzęt w super cenie! Rozłożymy Ci wartość zakupu na extra niskie raty!

- koszty rat – 0,5 % kwoty kredytu miesięcznie

- 40 miesięcznych rat

Miesięczna rata (bez odsetek).....

Kwota miesięcznych odsetek:.....

Kwota miesięcznej raty:.....

Cena łączna zakupu tabletu:.....

O ile jest droższy po dodaniu odsetek?.....

Twój miesięczny wkład:.....

ROZWIĄZANIE:

Miesięczna rata (bez odsetek): $2800 : 40 = 70$ (zł)

Kwota miesięcznych odsetek: $0,5\% \times 2800 = 14$ (zł)

Kwota miesięcznej raty: $70 + 14 = 84$ zł

Cena łączna zakupu tabletu: $84 \times 40 = 3\,360$ (zł)

O ile jest droższy po dodaniu odsetek? $3\,360 - 2\,800 = 560$ (zł), czyli o 20% droższy

Twój miesięczny wkład: $84 : 2 = 42$ (zł)

Multimedia do wykorzystania ze strony www.tdo.edu.pl:

1. Prezentacja multimedialna: w zakładce Multimedia – Prezentacje, temat: Dlaczego warto oszczędzać?: <http://tdo.edu.pl/prezentacje/?fid=1>
2. Film pt. Oszczędzanie: <http://tdo.edu.pl/filmy/?fid=39>
3. Podkast: Planowanie budżetu domowego: <http://tdo.edu.pl/podcasty/?fid=17>
4. Prezentacja: Co zrobić z większą gotówką: <http://tdo.edu.pl/prezentacje/?fid=9>
5. W zakładce Multimedia-Filmy: „Zadłużając się, można zyskać”:
<http://tdo.edu.pl/filmy/?fid=28>
6. Prezentacja multimedialna: w zakładce Multimedia – Prezentacje: „Kiedy warto pomyśleć o kredycie?”: <http://www.tdo.edu.pl/prezentacje/?fid=5>
7. W zakładce Multimedia Videoblog: „Karta kredytowa”: <http://tdo.edu.pl/videoblog/?fid=14>
8. Nagrodzone filmy laureatów z 2009 r.: w zakładce Multimedia – Wideoencyklopedia, temat „Kredyt”: <http://tdo.edu.pl/pl/?id=53&slide=4>
9. Podkast: Kilka dobrych rad na temat zaciągania kredytu: <http://tdo.edu.pl/podcasty/?fid=22>

ZAŁĄCZNIKI DLA NAUCZYCIELA:

1. Opis zadania: **INFLACJA W DOMU I ZAGRODZIE**
2. Opis zadania: **ODKŁADAMY NA KONCIE OSZCZĘDNOŚCIOWYM**
3. Opis mini-projektu: **ZAREKLAMUJ KONTO!**
4. Opis mini-projektu: **FINANSE BEZ TAJEMNIC**
5. Pomysły na konkursy wewnętrzne dla uczniów.